

חולין נ

עניין: לשון "מקיפים"

קידושין מ.

והא דלא מצוי כיוף ליצירה תנן התם (א) אין מקיפין בחילול השם אחד שונג ואחד מזיד מאי אין מקיפין אמר מר זוטרא שאין עושים כחנווניי מר בריה דרבנא אמר לומר שאם היתה שקולה מכרעת: (ת"ר לעולם

מהר"ל דרך חיים פ"ד מ"ד

וקאמר בגמרא מאי אין מקיפין ר"ל במה אין סומכין חלול השם לשאר עבירות, וקאמר מר זוטרא שאין עושים בה כחנווני המקיף שממתין עד שיהיה חייב לו עוד ונפרע הכל ביחד שסומך חובותיו זה לזה, וכך אין עושים בחלול השם שיהיה סומך חטא חלול השם לשאר חטאים ולהיות נפרע הכל ביחד, כמו שיעשה החנווני שסומך החובות שלו ביחד, רק נפרע מיד ובוזה נבדל לעצמו חלול השם משאר חטאים. ולמר בריה דרבנא שאם היתה שקולה מכרעת, כלומר שלא תתחבר חלול השם לשאר חטאים שהרי אם שקולה המאזנים חלול השם מכרעת, וא"כ אין חלול השם דומה לשאר חטאים.

ומה שאין עושים בחטא חלול השם כמו החנווני המקיף, זה מפני הטעם שהתבאר למעלה כי הש"י נפרע מן החוטא כדי שיכבד שמו יתברך אשר זה חלל את שם כבודו, ולפיכך אין להמתין בזה כדי שלא יהיה נמשך החלול, מאחר כי מה שנפרע הוא תיקון החלול שהי' מחלל כבודו, וכן אם היתה שקולה מכרעת היינו שאין דומה חטא חלול השם לשאר חטאים, מה שחטאים אחרים הם מצד העושה בלבד כי מה יפעל אל הש"י, וזה שמחלל כבודו שהרי יש ממש יותר בחטא הזה מכל החטאים דסוף סוף חלל שם כבודו ולכך אם היתה שקולה מכרעת. אף כי אמרנו כי הרציחה גם כן שהרג הנפש, אינו דומה לחטא חלול השם כי האדם בר מיתה הוא בעצמו וסופו למות, אבל כבודו יתברך הוא לנצח נצחים ולכך החטא הזה שהוא חלול שמו מיוחד שיש ממש בחטא הזה ולפיכך היא מכרעת, כך יש לפרש המשנה הזאת והוא פירוש הגון.

וכן מוכח בפ"ק דקידושין (מ', א') דאמרין שם תנן התם אין מקיפין בחלול השם וקאמר בגמרא תנן התם אין מקיפין בחלול השם אמר מר זוטרא שאין עושים בה כחנווני המקיף אמר מר בריה דרבנא לומר שאם היתה שקולה מכרעת, ופירש רבינו חננאל ז"ל הא דקאמר תנן התם משנה היא במסכת אבות ופירשו התוספות ושמא היינו דתנן המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אבל קשה לשון אין מקיפין ע"כ דברי התוספות, ובלא זה קשה דאיך משתמע מהא דתנן המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי, בין אם פירשו שאין עושים בה כחנווני המקיף, ובין למ"ד שאם היתה שקולה מכרעת אין זה משמע ממה שאמר נפרעין ממנו בגלוי.

ונראה כי פירוש אחד שונג ואחד מזיד בחלול השם, היינו כל חומר שיש לחלול השם מה שלא תמצא בשאר חטאים בדבר זה שוה אחד שונג ואחד מזיד. ומפני שמשמע מתוך המשנה שאין חלול השם דומה לשאר חטאים ולכך אמר תנן התם אין מקיפין בחלול השם, כלומר חטא חלול השם אין מקיפין אותו לשאר חטאים שהרי תנן אחד שונג ואחד מזיד בחלול השם כלומר שיש לחלול השם [חומר] יותר מן שאר חטאים אחד שונג ואחד מזיד שוה בחומר הזה, וע"כ תנן שאין מקיפין החטא הזה של חלול השם לשאר חטאים, ולשון מקיפין דנקט כמו אין מקיפין בבועי (חולין מ"ו, ב') דהיינו אין סומכין זה לזה וכמו אין מקיפין שתי חביות שפירשו אין סומכין שתי חביות, ורצה לומר דאין סומכין חלול השם לשאר עבירות לחבר אותם ביחד.

חומש רש"ר הירש ויקרא יט, כז

"לא תקיפו פאת ראשכם"

"הקיף" פירושו, לנוע במעגל מסביב לנקודה מסוימת, כדוגמת "הקיף אַתְּ-הָעִיר פֶּעַם אַחַת" (יהושע ו, ג); "וַיִּקְפוּ עַל-הָעִיר" (מלכים ב, ו, יד). "הקיף" הוא שם נרדף ל"סבב", אך הם חלוקים זה מזה בדקות משמעותם, שכן מצאנו: "סבב צִיּוֹן וְהִקְיִפוּהָ" (תהילים מה, ג). נראה ש"סבב" מציין כל תנועה במעגל, אפילו בריחוק מנקודת המרכז, ואילו "הקיף" מורה על תנועה במעגל צר, קרוב לנקודת המרכז.

בלשון חכמים משמשת מילה זו להורות על קרבה, ללא קשר לרעיון המעגל. שכן בלשון חכמים "הקיף" פירושו גם לקרב שני דברים זה לזה לשם השוואה או למטרה אחרת כלשהי, כדוגמת: "מקיפים בבני מעיים" (חולין ג); "אין מקיפין שתי חביות" (ביצה לב); "וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף" (גיטין ל). הוראה זו של השוואת שני דברים על ידי העמדתם זה לצד זה, בולטת בשם-העצם "קוף".

והנה, מאחר ש"הקף" בתנ"ך פירושו לסבב בעיגול, היה נראה ש"הקפת הראש" פירושה, ליצור מעגל סביב הראש על ידי הסרת הפיאות. אך אם זו הייתה הכוונה, היה הכתוב צריך לומר כאן: "לא תקיפו ראשכם", שכן ההקפה מתייחסת לראש ולא לפאה. לא מן הנמנע אפוא, ש"לא תקיפו" יתפרש כאן במובן המצוי בלשון חכמים: לסמוך ולקרב דבר אל דבר. המסיר את השער בצדעיים, הריהו מאחד את הצדעיים עם קדמת הראש ועם אחורי הראש. לפי זה "משוה צדעיו" וכו' הוא פירוש מילולי של "לא תקיפו פאת" וגו'; "אל תעשו את שער הראש שווה לשני הצדדים הסמוכים לו".